

DRI 1001 H05 Forelesninger 8.11.2005 Er teknologien styrbar - eksempel personvern

Temaer:

- Hva innebærer det å styre teknologi
- Teknologideterminisme versus *sosial forming* av teknologien
- Forstå hva som menes med ulike *tenkemåter, perspektiver og nivåer*
- Lære litt om *samspillet* mellom *teknologisk utvikling* og *samfunnsmessige endringer*,

Litteratur

- Jansen: Er teknologien styrbar? Et diskusjonsnotat AFIN

IKT - hva er den egentlig

- Informasjonsbehandlingsteknologi
 - Eks: Datamaskinen som *verktøy*:
- Kommunikasjon og samhandlingsteknologi
 - Eks: e-post, chat, mobiltelefonen, ..
- Automatiseringsteknologi
 - Eks: robot-perspektivet
- Kontroll og - styringsteknologi
 - Eks: overvåknings- og styringssystemer
- Frigjøringsteknologi
 - Eks: bruk av Internet blant 'opposisjonelle', NGO'er,...
- Kan vi bruke de samme styringsmidler uavhengig av vår oppfatning eller forståelse av IKT

Noen påstander som danner basis for den teknologi-politiske debatten

- IKT er en 'revolusjonær' teknologi (IKT-utviklingen innebærer en revolusjon)
- Denne revolusjonen er alt overveiende en fordel (positiv) for oss
- IKT-utviklingen er '*deterministisk*' - dvs den styres av en 'egen kraft (er *autonom*), men har samtidig store samfunnsmessige betydning

Disse påstandene er nødvendigvis ikke hele gale, men kanskje litt for enkle!

Hvordan skjer den teknologisk utviklingen

3 ulike syn

- **Teknologideterminisme** -
 - Teknologien som en autonom kraft i samfunnet
- **Sosial konstruksjon av teknologi ("sosial-determinisme"**
 - Det er ulike samfunnsmessige forhold som styrer teknologiutviklingen
- **Samspillsteorier**
 - Teknologisk utvikling skjer gjennom et tett samspill av sosiale og 'ikke-sosiale' aktører,

Teknologideterminisme

Bygger på antagelsen:

- Teknologien er en "autonom" (selvstendig, uavhengig) kraft i samfunnet, dvs. menneskene kan i liten grad styre denne
- Denne utviklingen har stor (avgjørende) innvirkning på samfunnsutviklingen

Finn eksempler fra de siste års teknologidebatt?
Er teknologutviklingen lik i alle land?

Konsekvenser av teknologideterminisme-synet

- Vi kan bare i noen grad forutsi framtida ved å ekstrapolere teknologiske utviklingsprosesser
- Politisk 'styring' av teknologien innebærer at vi tilpasser oss en 'naturgitt' utvikling,
 - f eks ved forskning skal utnytte ny teknologi, samt enkelte lover som skal regulere uønskete effekter, f eks personvern

Spørsmål

Hva styrte utviklingen av video-standarder, UniX eller MS Windows,

Sosial konstruksjon av teknologien

Styring kan skje på ulike nivåer, f eks.

Bygger på

- Det er sosiale og samfunnmessige forhold som styrer teknologisk utvikling
- Vi kan få den teknologien vi ønsker oss

Systemperspektivet

Utviklingen er i hovedsak et resultat av **politiske og institusjonelle** strukturer og prosesser (på makronivå)

Aktørperspektiv

Det er lokale handlinger (på **individ- eller mikronivå**) som påvirker utviklingsprosessene

Konsekvens av sosial forming av teknologi

- Vi har mulighet til å styre teknologiutviklingen
- Vår oppgave er å skaffe oss innsikt i de samfunnmessige strukturer og prosesser som påvirker/styrer teknologiutviklingen, og klarlegge konsekvensene ved de alternative tekniske løsninger/teknologier

Er våpenteknologier, genteknologier osv. resultat av politiske beslutninger?

'Samspillteorier, f eks såkalte 'aktør-nettverks' "teorier",

- Det sosiale og det teknologiske er tett integrert i form av sosio-tekniske 'vev'
 - Samvirke 'nettverk' av både menneske aktører og tekniske artefakter
 - Tar hensyn til de ulike teknologier spesifikke egenskaper
 - Muliggjør analyser av både mekanismer og prosesser på ulike nivåer, både makro (politisk, institusjonelt) og mikro (individ)

DRI 1001 Forelesning 8.11.2005 Arild Jansen, AFIN 9

Konsekvens av samspillteorier

- Vår oppgave er å skaffe oss innsikt i de samfunnmessige strukturer og prosesser som innvirke på teknologiutviklingen, og samtidig forstå de enkelte teknologier spesifikke egenskaper
- Vi må klarlegge mulige konsekvensene ved de alternative tekniske løsninger/teknologier, men samtidig være åpne for uventede og utilsiktede effekter

DRI 1001 Forelesning 8.11.2005 Arild Jansen, AFIN 10

Et forsøk på sammenstilling

DRI 1001 Forelesning 8.11.2005 Arild Jansen, AFIN 11

Er teknologi utviklingen lineære?

En lineær modell for teknologisk utvikling

Eksempler på dette?
Mobiltelefon, PC-en, Internett

DRI 1001 Forelesning 8.11.2005 Arild Jansen, AFIN 12

Hvordan styre teknologien

Dette avhenger av mange forhold

- Synet på teknologien (e)
- Forståelse av teknologiens virkninger
- Er styring av teknologi er mulig?
- Hvem bør styre?
 - To (vanlige) grunnleggende forskjellige syn:
Nødvendig og viktig med statlig styring og inngripen
Versus
Markedet er det beste styringsinstrument

Men hvordan passer styringen av *personvern* her?

DRI 1001 Forelesning 8.11.2005 Arild Jansen, AFIN

13

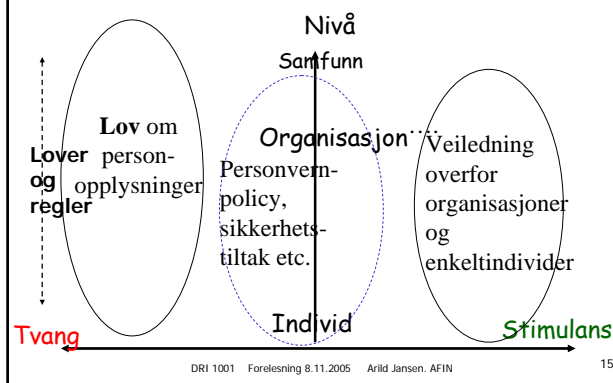
Eksemplet personvern

- Dette er et godt eksempel på et forsøk på styring av teknologi, fordi
 - Vi er stort sett enige om å styre bruken av IKT for å sikre personvernet og omfanget av denne styringen
 - Vi er villige til å bruke offentlige midler til dette formålet
 - Problembeskrivelsen og virkemidlene ansees rimelig stabile over (en viss) tid
 - Rettslig regulering ansees som et (av flere) egnede virkemidler: mulig å avgrense og presisere
 - Vi har betydelig maktmidler både nasjonalt og internasjonalt (f eks. EU, OECD, FN)
- Men er dette tilstrekkelig?
 - I hvilken grad blir lovreguleringen forstått og akseptert av de ulike parter?
 - Blir den håndhevet på en tilstrekkelig god måte?
 - Kunne andre virkemidler vært bedre egnet og hvilke?

DRI 1001 Forelesning 8.11.2005 Arild Jansen, AFIN

14

Eksempler på styringstiltak i forhold til personvern

15